

YAŞAMIN ÖTEKİ KİYİSİ

Mustafa Ecevit

■ “Buralara apartmanlar dikilecekmiş.” dedi, Yaşlı İğde. Bir ürperti, köklerimden başlayarak önce gövdeme, sonra dallarımın en körpe uçlarına kadar yayılıverdi. İstemsizce titredi, bütün bedenim. Çatlamış birkaç meyvem kopup yere düştüler. Karınlarını do-yurmakla meşgul kuşlar, kanatlanıp dere kenarındaki karaağacı sarmalayan asmaya kadar ötüşerek gittiler. Sonra kaskatı kesildim. Islık çalan yel, bu defa bir yaprağımı bile kıpırdatamadı. Bir zamanlar derenin karşı tarafındaki yamaca serpilmiş yüzlerce fındığı hatırladım. Şimdi yerleri, yüzlerinde meymenet olmayan kocaman beton yığınlarıyla dolu...

En yaşlımızdı. Geride kalan seksen yılda kim bilir daha nelere şahit olmuştu. İyice zayıflamış eğik gövdesini, yere kadar inen seyrek dallarıyla gizlemeye çalışıyordu. Kısa bir sessizliğin ardından konuşmaya devam etti.

“Hep öyle olur.” dedi. “İlk, birkaç insanoğlu çıkagelir. Şöyle bir kolaçan ederler etrafı. Aradan biraz zaman geçer. Bir gün ellerinde üç ayaklı bir aletle tekrar görünürler. Biri ucunu yere dayadığı çubuğu tutarken, diğeri uzaktan, bu aletle çubuğa bakar. Bir şeylerin hesabını yapar giderler. Bu sefer ara biraz uzar ama yine gelirler. Bu geliş bir felakettir.”

Sustu. Bir süre öylece kaldı. Sonra, bir şeyler söyleyecek gibi oldu ama vazgeçti. Bense artık ürpermiyordum lakin bedenimdeki soğukluk hâlâ duruyordu. Zamanın nasıl geçtiğini anlayamadım. Kızıla dönen güneşin ardından öylece bakarken İğde'nin son sözleri de boşlukta savruluyordu.

Otuz yıl önceydi. Toprak ana, beni şefkatli kollarına aldığımda yani henüz hiçbir şeyden haberi olmayan toy bir fidanken hayaller kurardım. Kocaman boyum ve dallarıma, çevremdekilerin hayran bakışlarını görür, içimden geçen ince bir gurur duyardım. Bunların hiçbiri olmadı tabii. Ne hayalini kurduğum uzun bir boyum ne de kocaman dallarım oldu. Mutluydum ama... Kalın kabukla sarmaladığım kırmızı tanelerimin hasat zamanı geldiğinde mutluluğum daha da artardı. En çok da küçük çocukların üzerime tırmanıp kopardıkları meyvelerimi, altımda oturup iştahla yemelerini se-verdim. Bahçe sahibi bu aşırımları fark edene kadar, işlerini çoktan görmüş olurdu çocuklar. İlk meyvem verdiğim sene ise hiç çıkmaz aklımdan. Toprak ananın kucağındaki dördüncü yılımda, dallarımın ucundan çıkan filizlerin bir zaman sonra renkli çiçeklere dönüşmesini izlerken nasıl heyecanlandığımı görmeliydiniz. Arkadaşlarım ve komşularım gibi benim de meyvelerim olacaktı. Çiçeklerimin renginin, kendi ismimle anılması ise bambaşka bir haz verirdi ama artık bunların bir önemi yok. Yaşlı İğde'nin sözleriyle anlamını yitirdi her şey. Şimdi umut, korku ve hayal sarmalında dönüp duruyorum.

Üzerimize çiy düşmüş hâlde uyandığımız o soğuk kış sabahları bile bu kadar üşümemiştim. Yaşlı İğde'nin sözlerini gece boyunca düşünüp, bizi nasıl bir sonun beklediğini kurup durdum. Hemen sağımda benden üç dört adım ötedeki genç Nar'a baktım. Küçücük gövdesine bağlı ince dallarında birkaç çiçek çıkarmış. Sonraki sene meyveye duracağıнын işareti... Boynunu bükmüş... İçim parçalandı. Solumdaki Mürdüm Eriği ise öylece dalgın duruyor. Oysa bir ay önce meyveleri toplanırken oldukça neşeliydi. Hasat zamanı bir başka olurdu buralar. İnsanoğluyla en çok vakit geçirdiğimiz zamandı bu. Mayısla başlar, ekim sonlarını bulurdu. Sırası gelen yemişlerini sunar, bir sonraki vakte kadar görevini yapmış olmanın huzuru içinde dinlenmeye çekilirdi. Kirazla başlayan cümbüş benimle biterdi hep. Belki bir iki hafta sonra herkes gibi ben de hafifleyen dallarım ve yorgun bedenimle inzivaya çekilecek, toprak ana ile baş başa kalacaktım. Yaşlı İğde'nin dediklerini duymamış olsaydım eğer...

Bütün bunları düşünürken iki bahçeyi birbirinden ayıran sırtın hemen başındaki Akça Armut'un sesiyle uyandım. "Keşke dağ başında kuru bir çalı olsaydım." diye ah çekiyordu. Yanı başındaki İncir ise onu teselli etmeye çalışıyordu. Oysa kendinin de ondan kalır yanı yoktu. Bahçenin dereye en yakın köşesinde, dallarımı bir ahtapot gibi her yana salmış olan Şebin Cevizi ise her zamanki heybetli hâliinden çok uzak görünüyordu. Yıllardır huzur içinde yaşadığımız bahçemize bir kara bulut çökmüştü. Kara bulut dediysem lafın gelişi... Bulutlar, ihtiyacımız olanı verir, başa kakmazlar.

Gerçek dost... Bu bambaşka bir kâbus. Bir fırtına... Evet, bir fırtınaydı tuttuğumuz. Üstelik daha gelmeden...

Ruhum daralmış, teselli arıyordum. Yaşlı İğde yetiştirdi imdadıma. "Üzülme!" dedi. "Belki buraya dikmezler o beton yığınlarını." Cılız bir ışık, içine düştüğüm karanlığı titrek de olsa aydınlattı. "Nasıl?" dedim, heyecanla. "Gerçekten dikmezler mi?". Her zamanki kendinden emin hâlimden uzak bir tavırla "Öyle olmasını ümit ediyorum." dedi. Titrek ışık söndü. Karanlık düşüncelere geri döndüm. Kuru bir umuttan ötesi değildi Yaşlı İğde'ninki. Onun kadar tecrübeli değildim, evet ama karşı kıyıdaki fındıkları düşünmeden edemedim.

Haftalar, aylar birbiri ardına geçip gittiler. İçimizde baharı göremeyenler oldu. Yaşlı İğde'nin yorgun bedeni kışa yenik düştü. Bir sabah uyandığımızda onu yere yığılmış hâlde görmek derinden yaraladı bizi. Bahar güneşinin gelmesiyle hükmünü yitiren karlar, tamamen eriyip ortalık durulduktan sonra kaldırıp götürdüler onu. Yalnız gitmemişti. Geride kalan seksen yılın hatırasını da alıp götürmüştü. Bir zamanlar etrafa yaydığı eşsiz kokular da yok şimdi. Yerine bakınca kocaman bir boşluktan başka bir şey göremiyorum.

Yerlere kadar inen dallarıyla her zaman kibirlenen Söğüt ise yalnızca gövdesini kurtarabilmişti. Çırılçıplak kalmış hâliyle ömür boyu böbürlenip durmuş olduğu ve Yaşlı İğde'yle aynı kamyonete yüklenen o süslü dallarına bakarken, geçici şeylerin değersizliğini anlamış olmalıydı.

Kışın ardından bahar, bahardan sonra yaz geldi. Filizlendik, çiçek açtık, meyveye durduk. Bütün bunları yaparken kemirilen bedenlerimizi ayakta tutmak için çabaladık. Bir kurt olsaydı kemiren bu kadar acıtmazdı belki. Bekledik, hep bekledik. Çaresizce beklemenin dayanılmaz ızdırabını, doğan her gün yeniden yaşadık. Gelmediler.

Yaşlı İğde gitmişti ama sözleri bahçenin dört bir yanında hâlâ yankılanıyordu. Yerinde küçük bir Kara Dut serpiliyor şimdi. Onun da hayalleri var mıdır? O da meyvelerini dallarına sıra sıra dizeceği günlerin ümidini taşıyor mudur? Bir sonraki baharı göremeyebileceği ihtimalinin farkında mıdır?

Yaşlı İğde'nin bizi öksüz bıraktığı o kışın üzerinden kaç yıl geçti hatırlamıyorum. Melekelerimi kaybetmeye mi başlamıştım yoksa? İki? Üç? Belki dört... Bilemiyorum ama İğde'nin yerine baktığımda Kara Dut'un henüz toy sayılacak dallarında tek tük meyveler görüyorum. Demek ki iki üç yıl

geçmiş aradan. Mantıklı düşünebildiğimi fark ettiğimde korktuğum kadar da olmadığımı anlayıp buruk bir sevinç yaşıyorum. Aldırmayın bana. Kendi kendime konuşuyorum. Başka türlü zaman geçmiyor. Kimsede o eski neşe kalmadı. Yan yanayız, komşuyuz ama neredeyse birbirimizi tanımıyor, selamlaşmıyoruz. Ah, o eski zamanlar! Her şey ne kadar içten ne kadar samimiydi. Çocuk cıvıltıları eksik olmazdı buralarda. Okula giderken, dönerken yüzlerinden okurduk mutluluğu. Her şey gibi çocuklar da değişti. Artık uğramaz oldular. Uzaktan geçip gidiyorlar. Yüzlerini göremiyor, seslerini işitemiyorum. Kadınların; yere düşen dutları, armutları toplayıp kazanlara doldurarak bahçedeki kulübenin yanına kurdukları ocaklarda pekmez yaparken hep bir ağızdan yanık türküler tutturmalarını da unutamıyorum. Şimdi ise yere düşen meyvelerimizin yüzüne kimse bakmıyor. Sığırlar, koyunlar altımızda otlar, gölgemizde serinlenirdi. Onlar da kayboldu. Önceden hepimiz mutluyduk. İnsan ve hayvan sesleri eksik olmazdı buralarda. Bizimle her zaman ilgilenen Sahip de eskisi gibi değil. Seyrek uğrar oldu yanımıza. Yaşam bu muydu?

Bu düşüncelerle boğuşurken bir arazi taşıtının sakın ama kararlı bir hâlde yaklaştığını gördüm. Yanımıza gelip durdu. İçinden biri Sahip, dört kişi indi. Sahip, elini yukarı kaldırıp bir yeri işaret ettikten sonra havada bir yay çizdi. Sonra yüzlerini hep birlikte diğer tarafa döndüler. Aynı şeyi tekrar yaptı Sahip. Şık giyimli adamlarla bahçenin dereye yakın kısmını baştanbaşa dolaştılar. Ceviz'in altına geldiklerinde durup, ayakta bir süre bekledikten sonra ağır adımlarla geri dönüp, taşıtlarına binip gittiler.

“İlk, birkaç insanoğlu gelir.” sözünü hatırladım. Öyle demişti Yaşlı İğde. “Şöyle bir kolaçan ederler etrafı.” demişti. İşte, geldiler. Tuhaf! Malum sona yaklaştığımızı hissetmeme rağmen huzur doldu içim. Gözlerim Kara Dut'a ilişti. Hiçbir şeyden habersiz, meyveleri üzerine konmuş arılarla, kuşlarla sohbet ediyordu. “Böylesi daha iyi.” diye düşündüm.

Tıpkı dediği gibi oldu. Bir zaman sonra kamyonetten inen birkaç insanoğlu, kasadan aldıkları üç ayaklı bir aletle her yeri ölçüp biçtiler. İşleri bitip Ceviz'in altında dinlenmeye çekildiklerinde içimden onlara karşı büyük bir öfke duydum. “Ceviz'in yerinde olsam... Birkaç kalın dalımı üzerlerine bırakırsam.” Saçma düşüncelerden çabuk sıyrıldım. Biz hayat verirdik. Aklımdan, insanoğluna mahsus bir işi yapma düşüncesi geçtiği için utan-dım kendimden. Dut'a çevirdim gözlerimi. Seyrek yapraklarını hafifçe okşayan rüzgârla koyu bir sohbe girişmişti. “Ne güzel!” dedim sevinçle.

Doğruydum. Bu sefer ara biraz uzamıştı ama gelmişlerdi işte. “Son geliş bir felakettir.” demişti Yaşlı İğde. Önce adamlardan birinin elinde bir alet gü-

rüldedi. Sonra en şiddetli fırtınaların bile yıkamadığı o heybetli, o kocaman gövde yere serildi. Nefes dahi almıyorduk. “Felaket buymuş, demek.” dedim içimden. Yerde hareketsiz yatan dostumuza tutunmuş dallar da birer birer elveda diyordu gövdeye. İçimizde Yaşlı İğde’ye ilk kavuşan Ceviz oldu. Çaresizlik içinde sıramızı beklemeye başladık ama bizimle ilgilenmiyorlardı. Dere kenarında uğraşıp durdular. Akşama kadar sürekli homurdanıp duran sarı renkli, kocaman ağızlı, iri bir canavar, önüne çıkan her şeyi yalayıp yuttu. Eteklerini toplayan güneş, ufukta kayboluncaya kadar sürdü bu katliam. Ortalık derin bir sessizliğe gömüldü. Gecenin zifiri karanlığında, cırcır böceğinin ve dişisine kur yaptığı anlaşılabilir bülbülün sesinden başka bir ses işitilmiyordu.

Ertesi gün daha kalabalıktilar. Koca ağızlı canavarın açtığı yoldan bu sefer ayaklarını kıvıldaımadan bedenini her yana döndürebilen başka bir canavar da gelmişti. Onun da öteki kadar olmasa da kocaman bir ağız vardı ve batırıldığı sivri dişleriyle toprağın altını üstüne getiriyordu. Toprak dolu ağızını, yanı başında dikilen geniş kasalı kamyonlara boşaltıyor, doldurduğu kamyonun yerine ötekisi geliyordu. Bu doldur boşalt oyunu kaç gün sürdü bilmiyorum. Bildiğim tek şey, aradan günler geçtiği hâlde yanımıza gelen giden olmadığıydı. İçimde bir kıvılcım çaktı. Yoksa kurtulmuş muyduk?

Bir zamanlar kurbağa seslerinin eksik olmadığı dere boyunca irili ufaklı taşıtlar geçip gidiyordu artık. Karşı taraftaki fındıklardan şanslıydık. Kurtulmuştuk. Mutluyduk ama bu sefer de taşıtların çıkardığı o katlanılmaz kokulu dumanla başımız dertteydi. Yapraklarımızı yağlı bir is katmanı sarar, onu temizlemek için günlerce uğraşırdık. Her bunaldığımızda imdadımıza yetişen yağmur yüklü bulutlar bile eskisi gibi derman olamıyorlardı derdimize. Onlar bile değişmişti. Hayat vermesi için üzerimize bıraktıkları her damla, sanki canımızı acıtıyor gibiydi. Tatları ve kokuları değişmişti. Zamanla bedenimizde gözle görülür değişimler olmaya başladı. Yaşlı İğde’den, yıllar önce işittiğim bir sözü anımsadım. “Fındıklar, belki bizden daha şanslı. Bir defada gittiler. Yerlerine dikilen o meymenetsiz beton yığınlarından çıkan dumanlar ise bizi yavaş yavaş götürececek.” demişti. Haklıymış.

Her şeye rağmen yaşamak güzeldi. Birkaç yıl daha sürdü bahçedeki devranımız. Kara Dut’un meyvelerini gagalayan kuşların neşeli cıvıltılarıyla avunuyor, dere kenarındaki yoldan gelip geçen taşıtları seyrediyorduk. Bir gün Sahip, yanında o güne kadar hiç görmediğimiz bir adamla çıkıp gelinceye kadar sürdü bu devran. Bahçeyi çevreleyen çitleri takip ederek

dolaşıp durdular. Aralarında hararetli konuşmaların geçtiğini anlayabiliyorduk. Uzun süren bu konuşmaların ardından birbirlerinin ellerini tutup aşağı yukarı birkaç defa salladılar. Ne olduğunu anlayamadığımız bu garip davranışın ardından cebinden çıkardığı kalınca bir deste kâğıdı Sahip'e uzattı adam. O güne kadar hiç öyle görmemiştik onu. Çok nadiren güldüğüne şahit olduğumuz Sahip, adamdan aldığı kâğıt destesini ceketinin iç cebine koyarken dünyanın en mesut canlısı gibi görünüyordu. Merak içindeydik ama merakımızı nasıl gidereceğimizi bilmiyorduk. Yaşlı İğde yaşamış olsaydı ne olup bittiğini anlatırdı. Geldikleri lüks araca binip gittiler. Sahip'i son görüşümüzdü.

Önce bahçenin en ön sırasının başında bulunan İhlamur devrildi. Peşinden birkaç adım ötesindeki İncir... Sonra da dalları birbirine değen ve bahçenin âşıkları dediğimiz iki Kiraz'ı uzattılar yere. Ayva, Akça Armut, Erik... Hepsi, hepsi... İlk sıradaki komşularımızın tamamı hareketsizdi şimdi. Kara Dut ise çaresizlik içinde sırasını bekliyordu. Çok sürmedi. Diğerleriyle aynı akıbeti yaşadı. Şanslıydı. Onun için yalnızca birkaç dakika içinde olup bitmişti her şey. Bizim gibi her gün can çekişmemiştik. Onun düşmesiyle bahçenin bize en uzak köşesindeki kavak ağacının dallarına tünemiş olan kuşlar hep birlikte feryada başladılar. Yanımdaki küçük Nar'a baktım. Titriyordu. Keşke dallarımla sarmalayıp koruyabilseydim onu.

Benim içinse yıllardır beklediğim an nihayet gelmişti. Bütün korkularımdan arındığımı fark ettim. Dünyanın bütün felaketlerini, bütün acılarını göğüsleyecek kadar kuvvetliydim şimdi. Toprağa yakın bir yerimde önce bir sıcaklık hissettim. Elimde olmadan kendimi sıkıp hafifçe silkelendim. Ardından bir gevşeme geldi. Gökyüzünü hep dallarımla izlerdim. Şimdi onu gövdemle görebiliyorum. Tuhaf olan şu ki toprak altında kalan kısım hariç artık ses duymuyorum. Ne kuşları ne rüzgârı ne de böcekleri... Hatta insanoğlunun elindeki şu hırıltılı aletin sesini bile... Bir zamanlar, açtığında dünyayı güzelleştiren eşsiz renkte çiçeklerim vardı. Meyveleirim...

Gövdemle yetinmedikleri belliydi. Kocaman dişli ağzıyla beni topraktan ayırmaya çalışan canavara baktım. Karşımda oldukça cesur duruyordu. İçimden ona karşı bir acıma duydum. Toprağa bağlandığım kalın köklerden birini kopardığında bu kez canım oldukça yandı. Sonra diğer kök, tok bir ses çıkararak kopuverdi. Sonra diğeri. Sonra bir diğeri daha...

Birden, az ötede, Yaşlı İğde'yi gördüm. Ayakta... Mütebessim. Bana bakıyor. Esen ılık rüzgârla sallanan dalları arasından eşsiz kokular geliyor.